

NUMMER 13

Juni - 2024

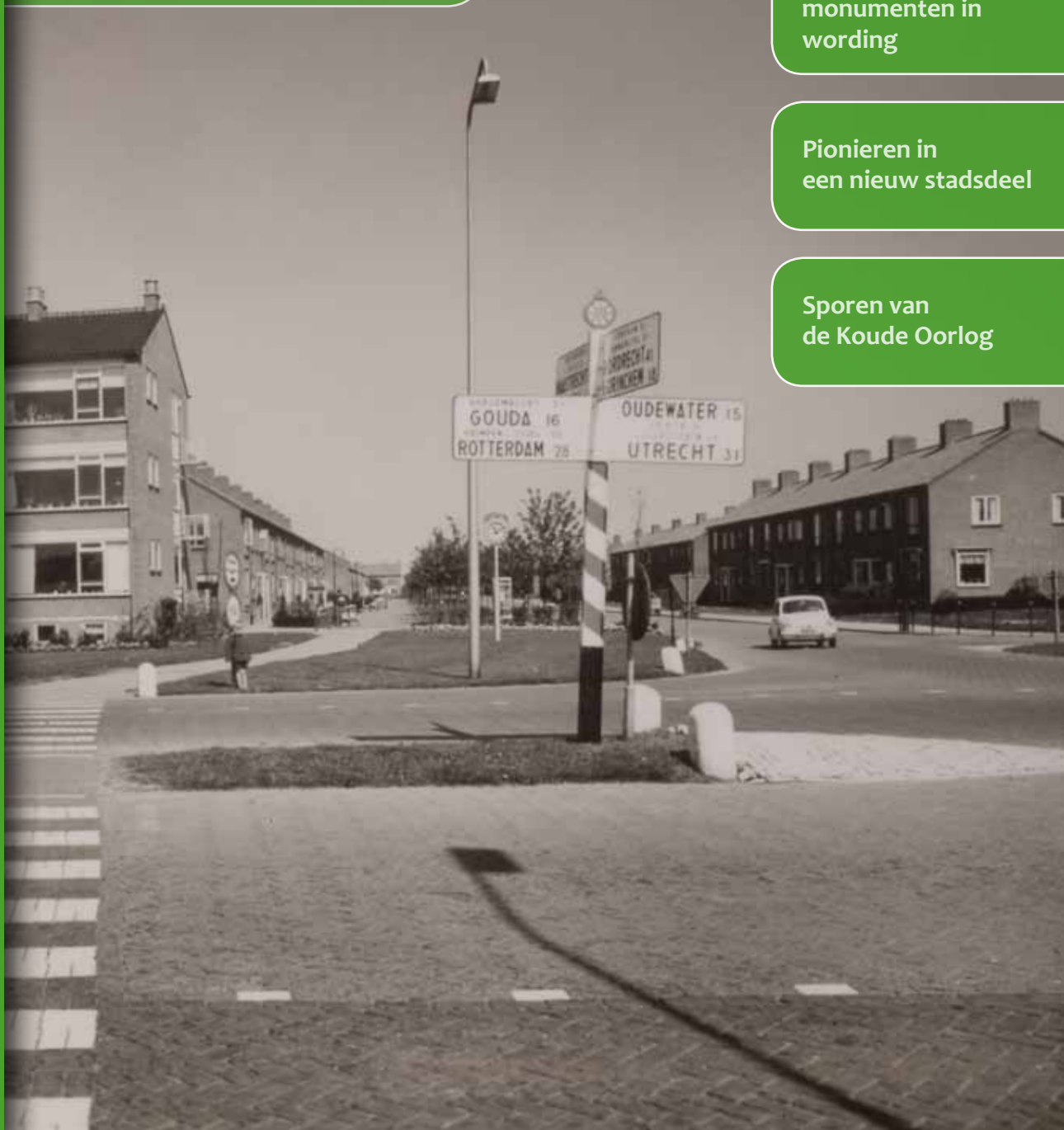
THEMA

Schoonhoven-Noord

Het 'moderne' wonen
monumenten in
wording

Pionieren in
een nieuw stadsdeel

Sporen van
de Koude Oorlog

Schoonhoven

'Schoenhove'
is een uitgave van
de Historische
Vereniging Schoonhoven

COLOFON

'Schoenhove' is een uitgave van de Historische Vereniging Schoonhoven | Juni 2024

Foto cover: *Met de aanleg van de H.A. Schreuderstraat werd de centrale ontsluiting naar het noorden ingezet. De nieuwe rondweg doorsneet voortaan de Opweg.*

Tekst en afbeeldingen mogen niet zonder toestemming van de auteurs worden hergebruikt.

HOOFDREDACTIE Peter van der Zwaal

EINDREDACTIE Lucy Beker

VORMGEVING Leo de Kluijver

TEKST Wim van As, Lucy Beker, Marco Oudshoorn, Ad de Vaal, Ton Versteeg

schoenhove@historischeverenigingschoonhoven.nl
www.historischeverenigingschoonhoven.nl

Beginwoordje

Waar begint de geschiedenis? Ik wil hiermee geen vragen proberen te beantwoorden naar de vroegste geschiedenis, het ontstaan der mensheid, maar juist de aandacht richten op de recente geschiedenis. Waar eindigt het heden en begint geschiedenis?

Veel mensen zien de eigen tijd niet als échte geschiedenis, maar net zoals het einde van de Koude Oorlog geschiedenis is, is ook de noordelijke uitbreiding van Schoonhoven geschiedenis. Een deel van de gebouwen die daar vanaf de jaren '50 van de vorige eeuw zijn neergezet, is zelfs alweer afgebroken. Het bijzondere van deze recente geschiedenis is dat we de verhalen enerzijds koesteren, maar er tegelijk geen hoge waarde aan toekennen. Bij het lezen van de bijdragen van Ton Versteeg en Lucy Beker zal u vast ook het nostalgische gevoel krijgen van 'toen was het leven nog goed'. De familie rond de kolenkachel en met z'n allen naar de burens gaan omdat zij als enige in de straat televisie hadden. Tegelijkertijd zien we vaak niet het bijzondere van de gebouwen uit deze periode. De lijst met gemeentelijke of rijksmonumenten bevat nog maar twee gebouwen in Schoonhoven-Noord. Wim van As pleit er in deze Scoenhove dan ook niet ten onrechte voor om daar nog een

kritisch naar te kijken en enkele (groepen) gebouwen in Noord de status 'hoge cultuurhistorische waarde' te geven of als monument te beschermen.

Met deze uitgave dragen we graag bij aan de meningsvorming.

Peter van der Zwaal
Secretaris, hoofdredacteur

Links: Op de luchtfoto uit 1955 is het begin van de stadsuitbreiding te zien. Centraal de ontsluiting via de H.A. Schreuderstraat, ook de Sint Eloystraat gereed. In de groene cirkel de boerderij waarin in 1952 Zilverstad werd gevestigd (zie pagina 10).

De gebruikte bronnen en leessuggesties staan op de website. Bij sommige artikelen is er meer tekst dan in Scoenhove is opgenomen. Scan de QR-code voor aanvullende informatie.

Het 'moderne' wonen monumenten in wording

Architect Wim van As zat in 1968 in de 4e klas van de lagere school toen de Maranatha-school van de Oude Haven naar een nieuw complex aan de Beneluxlaan (nu het Islamitisch Centrum El Hoeda) verhuisde.

'Eerst lopend en later op m'n fietsje van de Albrecht Beijlinggracht, waar wij in die tijd woonden, naar de Beneluxlaan. Via het 'nieuwe

kruispunt' zoals we dat noemden. Nog geen rotonde maar een gevaarlijke kruising om vanuit de historische stad richting Schoonhoven-Noord

Op deze tekening uit augustus 1936 staan de eerste vooroorlogse woningen in Schoonhoven-Noord; 'N' is het gebied waar Schoonhoven-Noord werd gerealiseerd; dit was toen nog Bergambacht!

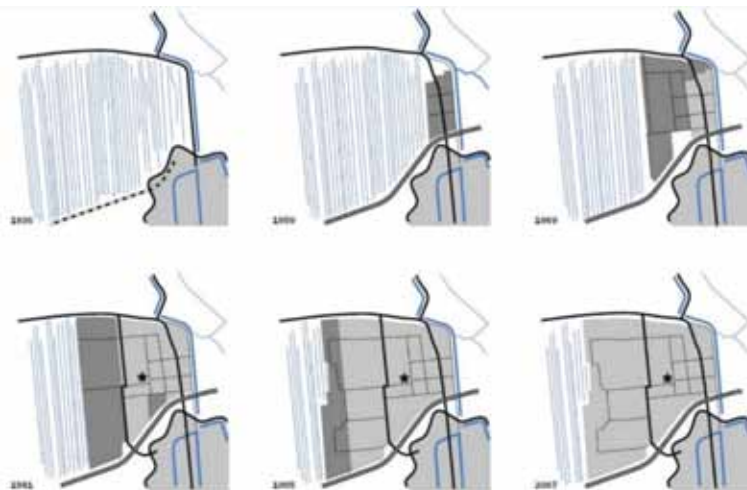

te komen. Ik keek mijn ogen uit. Al die nieuwe woningen, vele nog in aanbouw. Vanuit die onderwijsplek ondernam ik verkenningstochten door de nieuwbouw. Spelen bij vriendjes die daar woonden, maar ook verwonderd op zoek naar voor mij toen nog interessante architectuur en onbekende woonvormen als boven-onderwoningen, portiekflats en galerijflats.'

WEDEROPBOUW

'De haakflats aan de Jan Lutmastraat/hoek 's-Heerenbergstraat maakten indruk op mij. De galerijen, de hoofdentree met luifel en vooral de glaspartijen boven de entree en in de oksel van het gebouw, bewonderde ik. Ook de onder- en bovenwoningen met sheddak aan de Edelsmidsdreef met die boeiende trapopgang op de kopgevel trokken mijn aandacht. Het heeft mij vast op het spoor van mijn uiteindelijke werk als architect gezet. Dit alles was zo anders dan de historische binnenstad die ik al goed kende van het dolen door de steegjes, langs de grachten, de straten, het veer, de havens en het park. Ik kon toen nog niet bevroeden dat deze interesse veel later invloed zou hebben op mijn beroepskeuze.'

De jaren '50 kenmerkten zich door de wederopbouw van het land. De economie bloeide en de bevolking groeide, de trek naar de steden nam toe. Ook Schoonhoven groeide uit haar historisch jasje, de vraag naar woningen was groot. Iets dat we deze dagen weer herkennen. Al in een eerder stadium waren voor de oorlog luxewoningen gebouwd aan de Opweg, langs de Vlist. Een logische plek toentertijd. De oude Kruispoort-

straat overgaand in de Opweg vormde daar een ontsluiting van de stad naar het noorden.

Het gemeentebestuur moest zorgen voor stadsuitbreiding. Gronden werden aangekocht of onteigend. Een eerste kleine woonwijk werd in opdracht van de gemeente Schoonhoven gebouwd rondom een nieuwe noordelijke ontsluitingsweg, de H.A. Schreuderstraat, die aansloot op de geplande provinciale weg. Inmiddels is een deel van deze sociale woningbouw alweer gesloopt en zijn er nieuwe, duurzamere rijwoningen gebouwd.

UITBREIDING IN FASEN

In de schema's hierboven is de ontwikkeling en stadsuitleg van Schoonhoven-Noord schematisch in kaart gebracht. We zien in het schema van 1936 nog de spoorlijn naar Gouda. Het schema van 1959 laat de nieuw aangelegde provinciale weg zien die zich om de historische stad krult en

*Uitbreiding van
Schoonhoven-
Noord tussen
1936 en 2007*

de Europa Mulo in de jaren '60

daarmee een harde scheiding vormt tussen de historische stad en de uitbreiding Schoonhoven-Noord. Ook is in dit schema de uitbreiding rondom de H.A. Schreuderstraat gearceerd zoals hierboven omschreven.

Uitsnede uit het uitbreidingsplan uit 1956, de nieuwe gemeentegrens is aangegeven en het gebruik van de ruimte. In paars industrie, in bruin de bestaande bebouwing en in het gearceerde/roze gebied de woonwijk.

De grotere uitbreiding werd voorbereid in een nieuw bestemmingsplan. Het architectenbureau Kuiper, Gouwetor, De Ranitz en Bleeker (het huidige Kuiper Compagnons) uit Rotterdam werd gevraagd een uitbreidingsplan in hoofdlijnen te maken. We zouden nu zeggen een structuurvisie.

In het schema op blz. 5 uit 1969, zien we de realisatie van het structuurplan uit 1956. In die fase en daarna zijn ook het winkelcentrum en een aantal scholen gebouwd, waaronder de LTS aan de Vlisterweg, de Vakschool, de Maranathaschool (het huidige Islamitisch centrum) en de Europa Mulo (nu het Schoonhovens College).

STEDENBOUW & ARCHITECTUUR

Door de gefaseerde ontwikkeling over een langere periode zijn er verschillende bouwstijlen en stedenbouwkundige principes te vinden. In de eerste fase zijn er duidelijke kenmerken van 'wederopbouw wijken' terug te vinden. Blok- en strokenverkavelingen en in een volgende fase een vorm van 'stempelstructuren', herhaling van patronen van gestapelde complexen in combinatie met laagbouw. Een goed voorbeeld hiervan zijn de Goudsmidshof, de Edelsmidshof en de Juweliershof. De haakvormige appartementencomplexen (illustratie blz. 8) omsluiten groene hoven. De laagbouw bestaat uit eengezinswoningen en benedenbovenwoningen (duplexwoningen) die samen ook een haak vormen. De vooroorlogse gesloten bouwblokken waren daarmee passé, zie de schema's hieronder.

De wijkgedachte met het gezin als hoeksteen van de samenleving vormde een belangrijk uitgangspunt. Binnen de wijk lagen functies als wonen, werken, verkeer en recreatie strikt

Parels in Schoonhoven-Noord

De wederopbouwarchitectuur kenmerkt zich door een veelal ingetogen en sober ontwerp. Niet zo raar, zo kort na de oorlog met een schaarste aan bouwmaterialen. Lang is die architectuur verguisd als saai en teveel van het zelfde, maar inmiddels is daarin een kentering gekomen. Er is nu een brede belangstelling voor de monumenten van de wederopbouw. Ook in Schoonhoven-Noord vind je op onverwachte plekken interessante gebouwen uit de wederopbouwperiode. De parels hier zijn de voormalige Lagere Technische School, nu Schoonhovens College Vlisterweg, (met glazen sheddaken), de voormalige kruidenierswinkel aan de H.A. Schreuderstraat (zichtbaar betonnen frame met vlakinvullingen van metselwerk en puin; zie het artikel 'De eerste winkel' op blz. 9) en de haakflat-blokken met de groene hoven. Een bouwblok dat in dit rijtje zeker niet mag ontbreken is het wooncomplex met duplexwoningen aan de

Edelsmidsdreef/hoek Weideveld. Deze woningen vormen, tezamen met de haakflat aan de Goudsmidshof, de rijeengezinswoningen en de groene hof, een ensemble.

De duplexwoningen worden op de begane grond ontsloten vanuit de Edelsmidsdreef, de bovenwoningen via een galerij aan de achterzijde. De woningen zijn dus als het ware gedraaid op elkaar gezet, waardoor wonen en slapen verschillende oriëntaties kennen. De benedenwoningen hebben een tuin, de bovenwoningen een klein balkon en vrij uitzicht over de straat. Het overkragende sheddak en de afwisseling van de balkons met de entrees van de beganegrondwoningen vormen een horizontale architectuur met een interessante plasticiteit. De kopgevels met de overdekte trapopgang voor de galerij en de ronde raamopeningen zijn integraal vorm gegeven met de bergingen die een afscheiding vormen naar de tuinen.

Wim van As

*Schets van de
bebouwing aan
de Edelsmids-
dreef.*

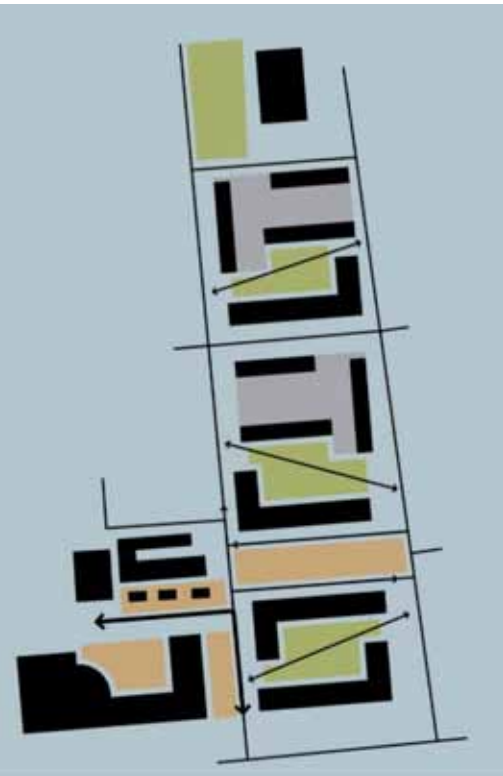

*Links: Goud-
smidshof; rechts:
Duplexwoningen
aan de Edel-
smidsdreef (hoek
Weideveld)*

gescheiden van elkaar. Centraal in de wijk lagen voorzieningen als winkels, kerken en scholen.

In latere fasen zien we ook woonerven en strokenverkavelingen, de structuur van deze delen van de wijk is minder overzichtelijk. De architectuur van de eerste fasen is veelal sober te noemen, traditionele hoofdvormen met eenvoudig metselwerk in combinatie met houten kozijnen en met pannen gedekte daken. Gelijktijdig echter zien we onder druk van de enorme vraag naar woningen een industrialisatie op gang komen. Architecten introduceerden samen met de grote bouwers prefab systemen en ontwikkelden daarmee de naoorlogse doorzonwoningen, de portiek-etagewoningen en galerijflats.

Situatie van de Goudsmidshof, de Edelsmidshof en de Juweliershof

NOORD: MONUMENTEN IN WORDING

In Schoonhoven-Noord is een aantal gebieden en gebouwen aangewezen met een Hoge Cultuur Historische Waarde. Dat betreft het oudste gedeelte van Schoonhoven-Noord met daarin de al omschreven hoven met de haakblokken, de voormalige kruidenierswinkel aan de H.A. Schreuderstraat 22 en de prachtige Lagere Technische School aan de Vlisterweg. Al deze complexen ademen de naoorlogse architectuur van de jaren '50 en '60. Opgetrokken uit beton, metselwerk en glas, 'eerlijke architectuur' waarvan de constructies zichtbaar zijn in de gevels. In Parelis in Schoonhoven-Noord (blz. 7) wordt het wooncomplex aan de Edelsmidsdreef/hoek Weideveld in de schijnwerper gezet. Een blok woningen dat zeker een bescherming verdient.

Wim van As

Carillonstraat gezien vanuit het Vredenburg-Park

De eerste winkel

In het plan voor de wijk Noord had de gemeente Schoonhoven een 'algemeen voorzienende winkel' in de Schreuderstaat opgenomen. Voor de exploitatie daarvan waren meerdere gegadigden: Zwijnenburg, die al een kruidenierswinkel aan de Oude Haven had, Van der Wal uit de Lopikerstraat en Sirag van het Olivier van Noortplein. De winkel werd uiteindelijk toegevoegd aan de familie Zwijnenburg. In 1953 ging de winkel aan de H.A. Schreuderstraat open. Naast de gebruikelijke kruidenierswaren kon je er ook vleeswaren en rookwaren kopen.

Tot in het jaar 1974 lukte het Zwijnenburg de winkel open te houden. In hetzelfde jaar vestigden de gebroeders Van der Maas in het pand een bakkerswinkel. Zij verkochten de winkel in 1996 weer aan de familie Straver uit Cabauw, die al jaren een patatzaak runde in een houten keet naast de winkel. De nieuwe snackbar in het gebouw bleef tot 2009 in handen van Hans en Nel Straver, daarna volgden andere exploitanten, maar tot op de dag van vandaag zit hier een snackbar.

Ton Versteeg

De kruideniers-
winkel van
Zwijnenburg

Bakkerij van de
gebroeders Maas

Onder:
de snackbar
van Hans en
Nel Straver

Zilverstad 1952-2002

Gestart in een verbouwde boerderij werden er in de loop der jaren diverse productie- en magazijn gedeelten bijgebouwd.

Marco Oudshoorn is achter-achterkleinzoon van Arie Pluut die zich op 26 april 1865 via het gemeentebestuur meldde als zelfstandig zilversmid bij de Waarborg. De volgende dag werden zijn 2 meestertekens vastgelegd.

De meestertekens van Arie Pluut waren AP boven 132 in vierkant en AP132 in rechthoek. Hiermee begon een succesvolle zilversmiddynastie van zes generaties die in 2009 zou eindigen.

De eerste zilversmidswerkplaats lag achter het woonhuis Tol 2 aan de Scheepmakershaven. Het is nog steeds te herkennen aan de Meestertekentegel voor de werkplaats.

NAAR SCHOONHOVEN-NOORD

Na vele omzwervingen door de stad, er was o.a. een fabriekje in de Koestraat, vestigde de vierde generatie Pluut zich in 1952 in Schoonhoven-Noord. Aan de provinciale weg/mr. Kesperstraat werd een boerderij verbouwd tot

bedrijfspand. Op de luchtfoto op blz. 2 is het pand omcirkeld.

De naam werd Zilverstad Silver Plated. Het aanvankelijk ambachtelijke bedrijf werd in de loop der jaren tot een industriële onderneming omgevormd. Er was volop vraag naar seriematige producten. Er werden matrijzen gemaakt en daarna werden door frictiepersen onder enorme druk modellen geperst uit messing waarop vervolgens een zware laag zuiver zilver werd opgebracht. Behalve lepeltjes vervaardigde het bedrijf ook rokerssets, asbakken met reliëfs van schilderwerken van Rembrandt en sigarettendoosjes. Miljoenen van die massa-artikelen werden over de hele wereld geëxporteerd. In de loop der jaren zijn er voor Albert Heijn alleen al 5,5 miljoen (!) lepeltjes gemaakt. Begin jaren

De zilverfabriek in Noord

Door de industriële aanpak deden machines het zware werk, maar de geoefende handen van de medewerkers waren onmisbaar om de productie van Zilverstad de zo gewilde kwaliteit te geven.

'70 liep de omzet echter sterk terug. Veel van dit soort artikelen werden in het Verre Oosten goedkoper gemaakt.

NIEUWE MARKTEN

De twee broers Arie en Arne Pluut, zonen van directeur Arie Pluut, die toen net in de zaak kwamen kijken, moesten nieuwe producten ontwikkelen en andere afzetgebieden vinden. Zilverstad ging er – met succes – toe over artikelen op bestelling te fabriceren. Het bedrijf bestreek nu alle marktsectoren van het zilverwerk, zoals bureauartikelen, geschenken, fotolijsten, kandelaars etc. Voor pretparken over de hele wereld maakte het bedrijf souvenirlepels. De fabriek exporteerde naar 50 landen. Omdat Zilverstad groeide, moest het gebouw diverse malen worden uitgebreid. In 1997 werden er nog een magazijn en productiegedeelte bijgebouwd, maar verhuizing naar een groter en moderner onderkomen

hing toen al in de lucht. Ook in 1997 werd de vermaarde zilverfabriek Hooykaas in de Schoonhovense binnenstad overgenomen. Zilverstad begaf zich toen ook op de markt voor duurdere zilveren artikelen. In 2000 verleende koningin Beatrix ter gelegenheid van het 125-jarige bestaan, aan Zilverstad BV het predicaat 'koninklijk'. Toen in 2002 de mogelijkheid zich aandienende om de activiteiten te verplaatsen, besloten de directeurs Arie en Arne Pluut deze stap te zetten. Het bedrijf verhuisde naar de Vrouwenmantel in Thienendland. Zo kwam er een einde aan 50 jaar productie van zilveren producten in deze fabriek in Schoonhoven-Noord. Enkele jaren later, in 2009, werd het bedrijf beëindigd. In het wijkje met appartementen die gebouwd zijn op de plek van de Zilverfabriek in Schoonhoven-Noord, herinnert de straatnaam Zilverstadplantsoen nog aan deze tijd.

Marco Oudshoorn

De kruideniers-
winkel van
Zwijenburg bij
de opening
in 1953
(zie ook blz. 9)

Pionieren in een nieuw stadsdeel

In de loop van de jaren 50 van de vorige eeuw werden de contouren van de 'nieuwbouw' in Schoonhoven-Noord zichtbaar. De tweede straat die werd opgeleverd – na de Jan Lutmastraat – was de H.A. Schreuderstraat, die een riante groenstrook in het midden kreeg. Ton Versteeg herinnert zich nog goed dat de buurtkinderen daar speelden. Hij heeft ook herinneringen aan de eerste winkels in Noord. Dat waren de middenstanders die moesten pionieren in het nieuwe stadsdeel.

De bakkerij van
Van der Maas in
de Schreuder-
straat

DE BAKKER AAN DE DEUR

'Een onuitwisbare herinnering waren de dikke sneden brood met stroop waarmee mijn moeder me na thuiskomst van de kleuterschool Hummeloord opwachtte. Bakker Van den Dool van de Bovenberg bezorgde minstens drie keer in de week in de H.A. Schreuderstraat. Het was de tijd dat diverse bakkers van binnen en buiten Schoonhoven druk waren met het zoeken naar nieuwe klanten. In 1964 kwam daar een eind aan, toen elke bakker zijn eigen bezorgwijk kreeg.'

De eerste winkels die in Schoonhoven-Noord gevestigd werden, waren doorgaans kleine gezins- of familie-bedrijven. Eerst verscheen de zogenaamde buurtwinkel van kruidenier Zwijnenburg aan de H.A. Schreuderstraat, die hier meer toekomst zag dan aan de Oude Haven. De winkels die in Noord gevestigd werden, waren traditioneel georganiseerd: het waren – net als in de binnenstad – bakkers, melkboeren, slaggers, groenteboeren en kruideniers, de klanten werden geholpen vanachter de toonbank.

Dat kwam doordat de wetgever tot 1961 eiste dat de verkoop van brood, groenten en vlees gescheiden werd. Dat beeld verschoof in de jaren '60 en '70 toen de eerste zelfbedieningswinkels kwamen. Dat Amerikaanse concept werd allereerst in grote steden geïntroduceerd. De eerste zelfbedieningsupermarkt in Schoonhoven werd in 1961 geopend. Eind jaren vijftig kwam er een ontwikkeling op gang die landelijk zichtbaar wordt, waarbij winkels in nieuwbouwwijken bij elkaar gebracht worden in wat wij tegenwoordig buurt- of wijkwinkelcentra noemen.

EEN BIJZONDERE MELKBOER

Tussen de nieuwe bewoners in de H.A. Schreuderstraat vestigde zich melkboer 'Ceessie' Koudstaal (1921-1991) met eenvoudige middelen: een schuur en aanvankelijk een handkar met melkbus, later een elektrisch karretje. Met zijn vrouw Adriana Gerrigje de Jong was hij onafscheidelijk tijdens het bezorgen (foto rechts).

DE EERSTE GROENTEBOER

Bij de bouw van de flats aan de Adam van Vianenstraat en Jan Lutmastraat/'s Heerenbergstraat is rekening gehouden met de vestiging van buurtwinkels onder in de flats (zie foto's op pagina 14). Als oudere kleuter werd ik al voor een boodschap gestuurd naar groenteboer Van der Hek die onder de flat aan de Adam van Vianenstraat zat. Daar maakte ik kennis met de groentesnijmachine en aardappelschilmachine.

VAN MELKWINKEL TOT SUPERMARKT

In de flat onder de Jan Lutmastraat, begon Jan Terlouw in 1959 zijn melkzaak. Deze groeide al snel uit tot een populaire kruidenierswinkel, terwijl Jan ook een bezorgwijk opbouwde. Op

*Melkboer
Koudstaal en zijn
vrouw, met de
handkar voor
hun woning*

Flat aan de 's Heerenbergstraat met de groentewinkel van Van der Hek

Flat aan de Jan Lutmastraat met de melkwinkel van Terlouw,

geringe afstand van deze winkel ging ons gezin Versteeg wonen: op de hoek van de Schreuderstraat met de Jan Lutmastraat. Het was een klein stukje lopen om even een boodschap te doen bij Terlouw. Omdat melkboeren in hun winkel vaak vleeswaren verkochten, werd ik ook daarvoor door moeders op pad gestuurd. Ze kon me zien gaan en komen, zo klein was de afstand. In 1968 werd deze winkel een 4=6-supermarkt, die later werd voortgezet in een ruimer pand aan de Bergambachterstraat.

MEER MELKBOEREN

Met de uitbreidingen van de nieuwbouw in westelijke richting kwamen er mogelijkheden voor meer melkboeren. Aan de Beneluxlaan vond Nico Terlouw met zijn vader ruimte voor bezorgwagens en opslag. Ten slotte vond melkboer Broere ook nog voldoende klanten om in de nieuwbouw aan de slag te gaan. Om een einde te maken aan de bezorging door elkaar heen, werden de bezorgwijken ook in de nieuwbouw in 1958 middels een sanering onder de melkboeren verdeeld. Nico Terlouw was de laatste melkboer in de nieuwbouw. Hij beëindigde zijn werk in het jaar 2000.

HET PLESMANPLEIN

In de loop van 1959 werd aan het Plesmanplein begonnen met de bouw van een winkelcentrum. Al in 1961 konden diverse ondernemers hier met hun zaak beginnen. Omdat de nieuwbouw gestaag werd uitgebreid, zou het met de toename van het aantal klanten in de jaren die daarop volgden wel goed komen. Maar de eerste jaren was het voor de meesten hard werken om het hoofd boven water te houden, mede vanwege de leningen die soms nodig waren om de zaak te starten. Naast het werk in de winkel werd daarom aanvankelijk door diverse ondernemers elders bijgeklust om aan voldoende inkomsten te komen.

Op 15 december 1961 opende kapsalon Nomen uit Ouderkerk a/d IJssel op de ene hoek. In hetzelfde jaar begon Knuistingh Neven uit Lekkerkerk naast de kapsalon een Spar supermarkt. Ernaast kwam drogisterij Dijkgraaf uit Rotterdam. In 1963 opende schoenzaak De Groot uit Schiedam haar deuren en in 1962 kwam bakker Zijderlaan [van de Opweg] definitief met een winkel op de andere hoek van het plein. Knuistingh Neven nam tussentijds afscheid van de Spar en verbond zijn eigen naam KN aan de winkel. Door gebrek aan uitbreidingsmogelijkheden stopte de KN-supermarkt in 1979. Op die plek is tot 1983 onder de naam Galerie De Luifel een winkel voor

SCHOONHOVEN, Winkelcentrum Alb. Plesmanstraat

huishoudelijke artikelen geweest. (foto linksonder)

KIOSKEN

Ondertussen kwamen er op het Plesmanplein vrijstaande kiosken bij (zie de foto boven). Daarin kwam als eerste De Nutsspaarbank, waar mensen in de jaren 60 en 70 op vrijdagavond in de rij stonden om het weeggeld op te nemen. Vervolgens kwamen in 1975 Leo Smit met elektrische apparatuur en de bloemenzaak van Van Gils. In de loop der jaren veranderden de winkels in de kiosken geregeld, maar een bloemenzaak bleef er. De Nutsspaarbank maakte plaats

voor drukkerij Lenior, maar aan de muur van die kiosk bleef nog jarenlang een SNS-geldautomaat.

DE WINKELRIJ

In de winkelrij verhuisde drogisterij Dijkgraaf in 1975 naar een groter pand waarin zelfs ruimte kwam voor een postkantoor. Op deze plek zit nog steeds een drogisterij, sinds 1993 is dat de Etos. Ook kwam er een groenteboer. De eerste was Snoei (opvolger van Van der Hek), die uit de Adam van Vianenflat verhuisde, en rap gevolgd werd door een aantal branchegenoten: achtereenvolgens Hage en Graveland. Daarna, in 2014, kwam hier een Marokkaanse groenteboer annex slager.

Er zat al eerder een slagerij in de winkelrij. De eerste was Hoogerdijk, die werd opgevolgd door Rijnbrand. Van der Poel uit Barendrecht sloot de rij van slagerijen. Na enige tijd van

leegstand is in dit pand op 2 februari 2022 pizzaketten Domino's opengegaan.

DE GROOTSTE SUPERMARKT

Met het slaan van de eerste paal in december 1979 werd een begin gemaakt met de bouw van de Végé Voordeelmarkt aan de Plesmanstraat (foto links), de grootste

supermarkt in Schoonhoven op dat moment, onder leiding van de familie De Jong. Op 29 mei 1980 gingen de deuren open.

De 4=6 supermarkt in de Bergambachterstraat was in die tijd nog niet echt een concurrent te noemen. De Végé Voordeelmarkt P. de Jong heette na enige tijd Kortimarkt en nog later de Basismarkt. Tenslotte nam de Lidl het pand over. Deze heeft – weer jaren later – op die plek een compleet nieuwe supermarkt laten bouwen, die op 2 juni 2022 is geopend.

DE PLUS IN DE BERGAMBACHTERSTRAAT

Aan de Bergambachterstraat kwam de 4=6 supermarkt in 1981, door verhuizing uit de Jan Lutmastraat. Deze supermarkt kwam in 1985 in handen van de familie Rechtuyt. In 1987 veranderde de naam van 4=6 in Plusmarkt. In hetzelfde pand zaten ook winkels van Zeeman, Van der Hoven schoenen en een Chinees afhaalrestaurant, maar door de gestage uitbreiding van de supermarkt verdwenen deze zaken successievelijk uit de Bergambachterstraat. Zeeman en Van der Hoven vonden onderdak in de oude binnenstad, op de locatie aan de Lopikerstraat waar garage De Bruijn vertrokken was. Het Chinese afhaalcentrum kwam in een van de kiosken op het Plesmanplein terecht. Uiteindelijk vertrok ook Rechtuyt uit de Bergambachterstraat. De supermarkt vond in 2017 een splinternieuwe stek onder de naam PLUS in vervangende nieuwbouw op de hoek van de Edelsmidsdreef en de A. van Vianenstraat. In de jaren daarvoor was hier een flatgebouw gesloopt.

Ton Versteeg

Sporen van de Koude Oorlog

In Schoonhoven-Noord treffen we nog sporen aan van de Koude Oorlog, de periode tussen 1945 en 1991. Het was een tijd van politieke spanning en militaire dreiging tussen communistische landen en 'het Westen'. In Schoonhoven-Noord stond in die tijd de geheimzinnige Bol, en er was ook een schuilkamer.

DE BOL

De Bol stond op het terrein van het vroegere munitiemagazijn uit de tijd voor de Tweede Wereldoorlog, toen Schoonhoven een mobilisatiecentrum was. Dat terrein aan de Opweg was nog van Defensie en beschikbaar voor herbestemming. De antenne van de straalzender die

op het militaire complex op het Bastion stond, werd verplaatst naar dit terrein aan de Opweg en daar werd vervolgens een groot bolvormig bouwsel neer gezet. Toen die reuzeballon er stond, werd het terrein streng bewaakt. Geen wonder dat de wildste verhalen door Schoonhoven gingen vanaf het moment dat die Bol klaar

was. Het moest wel belangrijk zijn wat Defensie daar had gebouwd. Misschien was het wel een lanceerinstallatie voor atoomraketten. Of een geheimzinnige spionagepost tegen de Russen. Je wist maar nooit. Veel later, toen iedereen op een computer met Google Earth Schoonhoven vanuit de lucht kon bekijken, bleek heel Noord geblurd. Dat gaf nog eens extra voeding aan de verhalen die rondgingen. Zie je nou wel ... En dan volgde weer een sterk verhaal.

Kennelijk waren de mensen die er werkten goed in staat om hun mond te houden over wat zij daar in die bol deden. Pas toen de Bol in de jaren '90 werd afgebroken, werd duidelijk dat er een antenne voor satellietcommunicatie tussen de verschillende NAVO-landen in schuilging. Het enige wat er nu nog van rest in Schoonhoven-Noord is de naam van het daarna op die plek gebouwde woonwijkje, de Bollocatie, met de Gerrit Greupstraat en de Willem Littelstraat.

ATOOMSCHUIKELDER

Er zijn nog wat resten van de Koude Oorlog en wel in de in 1969 gebouwde Vakschool aan de Mr. Kesperstraat. Die school kreeg een atoomschuilkelder. Aanleiding daarvoor was de wapenwedloop tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie, waardoor gevreesd werd voor een nucleaire oorlog. Dat er in Schoonhoven een atoomschuilkelder was, is voor de meeste inwoners geheim gebleven. Er was daarin overigens maar ruimte voor ongeveer 10 procent van de Schoonhovense bevolking. Dat lijkt weinig, maar het lag ver boven het landelijk gemiddelde.

De atoomschuilkelder heeft maar korte tijd als zodanig bestaan. In 1972 werd het schoolgebouw in de Mr. Kesperstraat opgeleverd en was ook de atoomschuilkelder onder de school gereed. Tien jaar later al werd deze atoomschuilkelder niet meer nodig gevonden en ontmanteld. Daarna diende de kelder als opslagruimte voor de Vakschool.

Ad de Vaal

De H.A.
Schreuderstraat
begin jaren '50

Herinneringen aan de Schreuderstraat

De 'ooievaarsbuurt', zo werd de H.A. Schreuderstraat wel genoemd in de jaren 50. In de nieuwe huizen woonden veel jonge gezinnen met kinderen, die samen buiten speelden. Wim Slappendel en Annie de Groot weten het nog goed. Zij hoorden bij de eerste bewoners en halen graag herinneringen op aan hun jeugd in Noord, de eerste naoorlogse nieuwbouwwijk van Schoonhoven.

'Wij kwamen daar wonen in 1952, ik was 3 jaar', begint Wim Slappendel (74), die zijn hele verdere leven in Schoonhoven is blijven wonen en bij velen bekend is als leerkracht aan de

Emmaschool of directeur van basisschool De Noordster, later De Vlieger. Zijn ouders kwamen indertijd vanuit Ugchelen (bij Apeldoorn) naar Schoonhoven, omdat zijn vader bij garage

Schakel chef-automonteur werd. 'Ons nieuwe huis aan de Schreuderstraat had drie slaapkamers. Eén voor mijn ouders en jongste zusje, één voor mij en mijn twee broers en één voor mijn oudste zus Christine. In de woonkamer zat een kolenkachel, het kolenhok was in de schuur. Wij kinderen moesten altijd de kolenkit vullen. We hadden een kleine badcel, maar nog geen lavet of douche, die maakte mijn vader later pas. Wij kinderen gingen op zaterdag in de teil, om de beurt. Het was loten wie eerst mocht'.

EEN SOORT AVENUE

De kinderen Slappendel speelden graag buiten in de kinderrijke buurt. Wim: 'De Schreuderstraat met zijn brede grasstrook met bomen in het midden was een soort chique avenue. Er reden nog nauwelijks auto's. We konden er tolleren en stoepranden, we speelden cowboytje en indiaantje, busjetrap en schipper-mag-ik-overvaren. De andere straten waren nog in aanbouw, zodat we ook in hopen zand konden spelen. In de winter schaatsten we op de Botersloot. Ook werd het veld waarop later sporthal De Meent is gebouwd, weleens ondergespoten als het vroom, dan was daar 's avonds een gezellige schaatsbaan met licht. Het was een leuke en sociale buurt. We deelden de krant met de burens, en alle kinderen mochten op woensdagmiddag televisiekijken bij de familie Zwijnenburg of bij de familie De Heus, als Pipo erop was.'

De familie Zwijnenburg, van de gelijknamige meubelfabriek, had ook als eerste in de straat een

eigen auto. 'In die tijd bestond de provinciale weg nog niet. Via onze straat en de Opweg kon je naar de stad. Met Pinksteren reden er heel wat auto's door onze straat naar de pont. Wij zaten dan auto's te kijken en in een schriftje kentekens te noteren', weet Wim nog.

HEEL BLIJ

Annie de Groot-de Bruin (90) was ouder dan Wim toen zij in diezelfde tijd in de Schreuderstraat kwam wonen, op nummer 57. Ze was de oudste in een gezin met vier kinderen. 'Ik was 18 in 1952, toen mijn ouders dat huis kregen. Ze waren er heel blij mee. Ze kwamen uit een huis op de Oude Haven, bij de pishoek zoals het daar heette vanwege een urinoir dat er stond. In dat oude huis hoorden we de ratten achter het behang lopen. Behang werd in die tijd op jute

Auto's waren nog bijzonder in het begin van de jaren '60. Het meisje in de blauwe jurk is Ria, de dochter van Annie de Groot-de Bruin, bij veel mensen in Schoonhoven bekend als Ria Sterrenburg.

geplakt dat op houten latten voor de muur gespannen was. Er zat dus ruimte achter. De ratten knaagden aan de behanglijm. Soms knaagden ze er een gat in en dan liepen ze door de kamer. Mijn moeder wilde daar graag weg', vertelt Annie. 'Ik kreeg in de Schreuderstraat een eigen kamertje, mijn 3 broertjes sliepen in het andere kamertje met een stapelbed.'

STROOP EN KLODDERS ZEEP

Annie moest al jong uit werken, eerst bij een bakkerij en later bij kruidenier Zwijnenburg aan de Oude Haven. 'Daar moest ik vaak bestellingen klaarmaken. Dat betekende alles afwegen, stroop in 't kannetje doen, klodders groene zeep

in velvet papier verpakken en koffiebonen malen met een grote koffiemolen; die koffie-maalmachine is later naar een museum gegaan. Zwijnenburg bracht de bestellingen weg met een transportfiets met een mand erop. De klanten zaten tot in Cabauw. Dan bracht hij nieuwe bestelbriefjes mee terug'.

Toen Zwijnenburg in 1953 de nieuwe kruidenierswinkel aan de Schreuderstraat opende, ging Annie daar werken. 'Dat was een moderne winkel, waar de haverhout, bloem en bonen al verpakt waren', vertelt Annie. 'Er was ook een snijmachine, daar heb ik nog een litteken van omdat ik het kontje van de ham héél klein moest snijden.'

WASDAG

Annie trouwde in 1955 met Henk de Groot, die bij het vervoersbedrijf Vavo werkte als busmonteur. Het jonge stel kwam aanvankelijk terecht in een splinternieuwe flat aan de Jan Lutmastraat. 'Dat was geweldig, die flat was zo luxe. Daar is onze dochter Ria geboren in 1960. Een paar jaar later zijn we verhuisd: naar de Schreuderstraat 53. Heel dicht bij mijn ouders! Er zat één huis tussen, daar woonde de familie De Vaal.'

Annie stopte na haar huwelijk met werken, in die tijd was dat de algemene opvatting. 'We hadden daar ook geen tijd voor', zegt Annie. 'Mijn man was soms dagen weg omdat hij dan een in het buitenland gestrande bus moest gaan repareren. Er was geen telefoon, je had geen idee wanneer hij weer thuiskwam. En het

De entree van de 'Nieuwe Wijk', de kruising met de nieuwe rondweg.

De H.A. Schreuderstraat 1957, waar de kinderen nog speelden in het zand voor de nieuwbouw. Van links naar rechts: met muts Tom de Vries en zittend Ton, Christine en Wim Slappendel. Staand: Henk de Vries. 'De Slappendelletjes woonden op nummer 44, familie De Vries op nummer 42.' (Foto: privécollectie Wim Slappendel).

huishouden was veel meer werk dan nu. Je moest de was boenen met de hand. Wel had ik al een wasbox met mangel, dat scheelde'.

Ook Wim Slappendel herinnert zich de maandag-wasdag. 'Mijn moeder moest daarvoor eerst water koken, dan boenen. Drogen moest bij slecht weer aan een rekje rond de kachel, dan waren meteen alle ruiten beslagen. In de winter hing het wasgoed stijfbevoren aan de lijn'.

Wim heeft na zijn huwelijk op andere adressen in Noord gewoond. Annie is altijd in de Schreuderstraat blijven wonen, totdat ze op haar 83e naar het complex seniorenwoningen Zevender verhuisde, aan de Jan Kortlandstraat. Beiden kijken met plezier terug op hun tijd in Noord. 'Een prachtige wijk'.

Lucy Beker

Dit beeldje is omstreeks 1960 gemaakt door Maarten Pauw voor de nieuw gebouwde Europa Mavo aan de Albert Plesmanstraat, een voorloper van het Schoonhovens College. Het beeldje stond toen in een perk voor de school. Je had nog uitzicht over de bouwterreinen en de polder, zoals te zien is op de foto hierboven, gemaakt bij de onthulling. Het beeld is bij één van de vele uitbreidingen van het schoolgebouw naar achter de school verhuisd. Omdat het bij de Europa Mavo stond, kreeg het al snel de bijnaam Miss Europa.

Maarten Pauw was naast beeldhouwer en medailleur van 1957 tot zijn overlijden in 1966 directeur van de Vakschool in Schoonhoven. Hij woonde met zijn gezin op de hoek van de Opweg en de Adam van Vianenstraat. In de zijgevel aan de Adam van Vianenstraat is een door hem gemaakt reliëf ingemetseld.

Ad de Vaal

